

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav českých dějin

Historické vědy – české dějiny

Martin Hlaváč

Karel Engliš mezi prvorepublikovou elitou

**Karel Engliš among the Elite of the First
Republic**

Teze disertační práce

Vedoucí práce - doc. PhDr. Jana Čechurová, Ph. D.

2015

Počáteční cíl práce

Svou prací bych chtěl vyplnit některá bílá místa v životě předního českého národohospodáře Karla Engliše. Hlavním cílem mé práce je analýza této osobnosti jako reprezentanta politických, vědeckých a finančních elit meziválečného Československa. Pokusím se osvětlit příčiny jeho společenského vzestupu, charakterizovat jeho interakci s vládními a nevládními elitami, a to jak ve veřejném, tak v soukromém prostoru. Existuje sice řada studií o Karlu Englišovi, ale ty se zabývají pouze dílčími problémy a jsou orientované buď úzce na určitou skupinu Englišových vědeckých prací (ekonomická teorie, logika, filosofie,...), nebo určité období jeho života.

Pod pojem elity zahrnuji nejen reprezentanty politického a finančního života meziválečného Československa, ale také významné představitele naší tehdejší vědecké a kulturní scény. Ve své práci se chci zabývat především vztahy mezi těmito elitami a Karlem Englišem. Celkový obraz těchto vztahů bych chtěl získat komparací dvou rovin – v první rovině zkoumáním Englišova jednání v daném problému, ve druhé zpětnou reakci prvorepublikových elit právě na danou situaci. V těchto vztazích nelze také opomenout význam veřejného mínění. Především v prezentaci Englišovy osoby na jedné straně a obecným vnímáním jeho názorů a jednání na straně druhé. Pozornost si zaslouží i příslušníci jeho rodiny, kteří mu vytvářeli potřebné zázemí, ale byli i příčinou řady jeho starostí. O vzájemné interakci elit s Karlem Englišem chci pojednávat v kontextu politického a společenského vývoje za První republiky. Vlivy, které utvářely a formovaly Englišův charakter, názory a promítaly se následně do jeho pozdějších politických rozhodnutí a národohospodářských cílů, můžeme nalézt již v jeho mládí. Také nelze zcela opomenout ani období 2. světové války a poválečná léta v Englišově životě. Na jeho osobě můžeme názorně ilustrovat, jak byly prvorepublikové elity postupně vytlačovány z veřejného prostoru s cílem nahradit je novými. V rámci tohoto procesu mělo defacto dojít k rychlému nahrazení, zapomenutí nebo případně vymazání těchto původních elit z našich dějin.

Struktura práce

Svou disertační práci jsem rozdělil do tří stěžejních částí. První část je koncipována chronologicky. V ní se věnuji sociálnímu prostředí, ze kterého Karel Engliš pocházel, které podle mého názoru sehrálo klíčovou úlohu v životě Karla Engliše a do jisté míry vytvořilo jeho možnosti a limity v dalším životě. Dále také faktory, které ovlivnily Englišovo sociální smýšlení. Bylo to především již zmiňované sociální prostředí, potom to byl katedrový

socialismus, s nímž se seznámil na univerzitě. Nelze opomenout také vlivy vnějšího prostředí např. válečná zkušenost, poválečné levicové nálady apod.

Druhá část práce, která je vymezená obdobím meziválečného Československa, je koncepčně jiná. Vychází z výše zmíněné teorie elit Rastislava Tóta, na jejím základě je i členěná a obsahuje podkapitulu zabývající se historickým exkurzem elit. Do této části práce jsem také zařadil podkapitulu popisující vlastní Englišovu rodinu, která slouží k dokreslení obrazu rodinného zázemí příslušníka prvorepublikových elit. Dále se druhá část této práce snaží zmapovat Englišovo působení ve veřejných funkcích: ministr financí, guvernér Národní banky československé, rektor Masarykovy univerzity a jeho sociální sítě, které mu umožnily zastávat tyto funkce. Také je v této části práce analyzováno Englišovo postavení v prvorepublikové společnosti na základě jeho vystupování a vztahů s čelnými představiteli hospodářského, finančního a kulturního života.

Závěrečná část této práce je koncipována chronologicky, věnuje se „poslední“ etapě Englišova života, kdy je nucen ustoupit ze „společenského výsluní“ a vrátit se zpátky tam, odkud přišel. Englišův příklad dobře ilustruje osud prvorepublikových elit v poválečné době a těžký dopad únorových událostí roku 1948 na životní osudy těchto osobností.

Výsledky výzkumu

Prvorepublikové jazykově české elity byly poměrně úzkou skupinou v tehdejší společnosti, jejíž další vývoj byl poznamenán 2. světovou válkou a poválečnými událostmi. Éra První republiky byla poměrně krátká k tomu, aby se nová československá elita stačila více vyprofilovat a zakořenit v tehdejší společnosti. Na příkladu Karla Engliše můžeme ilustrovat jeden ze způsobů vzniku českých meziválečných elit. Jedná se o člověka, který pocházel z velmi chudých poměrů a mezi elitu se dostal vlastním nezměrným úsilím a tvrdou prací. Předpoklady pro jeho úspěch můžeme nalézt v jeho rodinném prostředí. Dosáhnout lepšího sociálního statusu mu pomohl především kulturní kapitál. Zdědil velmi dobré zdraví a intelektuální dispozice tj. vtělený kulturní kapitál. Jeho rodina měla sice velmi nízkou objektivizovanou část tohoto kapitálu, ale na druhé straně si jeho rodiče uvědomovali význam vzdělání pro budoucnost svých potomků. Dle názoru Englišova otce jim hlavně studium mohlo získat lepší postavení ve společnosti. Proto tedy i přes nepříznivou finanční situaci Englišův otec své syny, pokud měli předpoklady, v dalším vzdělávání podporoval. Toto přesvědčení naprosto zásadním způsobem předurčilo život Karla Engliše.

Vznik Československého státu v roce 1918 je považován za jeden z mezníků našich dějin, který se zásadně promítl do života všech obyvatel žijících na území našeho dnešního státu, Engliš nevyjímaje. Stal se poslancem národně demokratické strany, se kterou spojil svou politickou kariéru na dalších několik let. Tím se vlastně stal součástí mocenské elity národa. Jako politik, který přišel z regionu do hlavního města, si zde musel začít budovat svou sociální síť vazeb a vztahů. Částečně mohl navázat na svá studijní léta a také měl kontakty na některé politiky, kteří přišli stejně jako on z Moravy. Mezi lety 1918 – 1925 se Engliš plně etabloval jako příslušník prvorepublikové elity. V tomto období zastával funkci ministra financí ve dvou vládách, postupně získal plnou podporu prezidenta Masaryka a stal se také ekonomickým poradcem předsedy agrární strany Antonína Švehly. Obé uspíšilo jeho odchod z národní demokracie, kde byl již dlouho nespokojen. Po celé meziválečné období už zůstal v podstatě mimo členskou základnu jakékoliv tehdejší strany.

V dalších letech Engliš dotvořil svou sociální síť svých přátel a vlivných příznivců. Právě díky podpoře klíčových politických hráčů typu Švehly, Masaryka a dalších zájmových hnutí se mu podařilo naplnit svou hospodářskou koncepci v politice státu ve funkcích ministra financí a guvernéra Národní banky československé. S jistou nadsázkou můžeme říci, že byl ve své době jedním z nejmocnějších a nejvlivnějších ministrů financí, jaké v meziválečném období Československo mělo. Tehdy si získal velmi vysoké renomé, jak mezi politickou, tak i hospodářskou elitou. Přesto primárně nepatřil mezi mocenskou elitu, ale spíše jen mezi poziční.

Léta 1925 – 1939 můžeme považovat za vrcholný okamžik politické kariéry Karla Engliše. Když si uvědomíme, že nebyl primárně součástí žádné politické strany, jednalo se o pozoruhodný výkon. V dějinách meziválečného Československa bylo sice několik osob, které byli také jako odborníci v různých vládách, ale žádný z nich nezastával po tak dlouhou dobu klíčový post ministra financí a neprosadil zásadní reformy, které měly vliv na chod státu v dalších letech. Ve světle těchto skutečností se nezdá, že by Engliš byl až takovým politickým „amatérem“, za kterého je často vydáván dodnes. Nebyl sice ani nijakým politickým „virtuosem“, ale ze svých chyb se dokázal poučit a jednat v mnoha případech pragmaticky a byl ochoten slevit ze svého přesvědčení.

Karel Engliš byl patrně jedním z našich největších národohospodářských a finančních expertů, které meziválečné Československo mělo. Jako jeden z mála ekonomických teoretiků své doby měl možnost si ověřit platnost svých vědeckých závěrů v praxi a potom je případně revidovat. Podobných příkladů v našich dějinách nalezneme poskrovnu. Na ministerstvu financí zanechal po sobě Engliš nesmazatelnou stopu, což se podaří jen málo komu, kdo stojí

v čele tohoto klíčového resortu. Pokud bychom použili Engliše jako měřítko úspěšného ministra financí, tak dnes by se mu jen málokterý jeho následovník mohl rovnat případně ho překonat. Paradoxem dějin zůstává, že místo, aby jeho následovníci navázali na jeho dílo, revidovali ho nebo případně vyvrátili některé jeho závěry, došlo po roce 1948 ke zcela jinému vývoji.

Prameny a literatura

Archivní prameny

Archiv České národní banky v Praze (ANBČ)

fondy:

Osobní spisy

Národní banka - NB

Národní banka československá – NBČ

Živnostenská banka – ŽB

Archiv Kanceláře prezidenta republiky v Praze (AKPR)

fondy:

Kancelář prezidenta republiky

Národní soud

Archiv Masarykovy univerzity v Brně (AMU)

fondy:

Rektorát Masarykovy univerzity

Archiv Národního muzea v Praze (ANM)

fondy:

Bráf Albín

Horáček Cyril

Kramář Karel

Engliš Karel

Rašín Alois

Mastný Vojtěch

Šámal Přemysl

Švehla Antonín

Vencovský František

Archiv Univerzity Karlovy v Praze – (AUK)

fond:

Právnická fakulta

Literární archiv Památníku národního písemnictví – (LA PNP)

fondy:

Engliš Karel

List Vladimír

Soukromý archiv Františka Vencovského v Praze

Soukromý archiv Františka Plhoně v Děčíně

Soukromý archiv Barbory Horákové v Praze

Soukromý archiv Karla Engliš v Praze a Velkém Tresné

Engliš, Karel, Drobné vzpomínky, díl I., (rkp) (v majetku Barbory Horákové a Františka Plhoně)

Engliš, Karel, Drobné vzpomínky, díl II., (rkp) (v majetku Barbory Horákové a Františka Plhoně)

Engliš, Karel: *Hrabyň* (báseň), originál v majetku Františka Plhoně

Engliš, Karel: *Hrabyň mého mládí*, kombinace stroj a rkp, v majetku Barbory Horákové rodiny a Františka Plhoně)

Engliš, Karel: *Karikatury a anekdoty*, (v majetku Barbory Horákové a Františka Plhoně).

Engliš, Karel: *Odchod z Prahy, 1955* (stroj.) (v majetku Barbory Horákové a Františka Plhoně)

Engliš, Karel: *Poslední modlitba k Panně Marii Hrabyňské* (v majetku Barbory Horákové a Františka Plhoně)

Engliš, Karel: *Problémy a lidé. Po roce 1918* (kombinace stroj. a rkp.) (v majetku Barbory Horákové a Františka Plhoně)

Engliš Karel: *Rodinná kronika, Praha 1943 – 1944,*(stroj.) (v majetku rodiny Františka Plhoně)

Engliš, Karel: *Tož poslouchejte* (stroj.) (v majetku Barbory Horákové a Františka Plhoně).

Engliš, Karel: *Vzpomínky z ministerské rady z roku 1957, 1958* (rkp), s. 19. (v majetku Barbory Horákové a Františka Plhoně).

Chytil, Václav, *Paměti* (v majetku rodiny).

Edice, dobová publicistika a paměti

Bezruč, Petr: Slezské písně, Praha 1974.

Blechta, Jáchym: Dary života. Slezský román, Opava – Tišnov 2004.

Bulín, Hynek: Profesori Engliš a Weyr – muži v poutech logiky. In: Univerzitní noviny 3, 1996, č. 5, s. 6 – 8.

Engliš, Karel: Hrabyň mého mládí, Opava 1999.

Engliš, Karel: Hrabyň mého mládí, kombinace stroj a rkp, v majetku Barbory Horákové rodiny a Františka Plhoně)

Engliš, Karel: „Německý socialismus“, jako program sudetoněmecké strany“, Praha 1938.

Engliš, Karel: O nouzi v nadbytku, Praha 1936.

Engliš, Karel: Osobnost Švehlova, in: Na paměť Ant. Švehly, Praha 1933, list 11.

Engliš, Karel: Otázky a názory, Praha 1926.

Engliš, Karel: Řeč, kterou pronesl J.M. rektor University Karlovy profesor doktor Karel Engliš při své instalaci dne 9. prosince 1947, Praha 1947.

Engliš, Karel: Sociální politika, Praha 1921.

Engliš, Karel: Světová a naše hospodářská krize. Čtyřicet článků z Lidových novin od listopadu 1930 do ledna 1934, Praha 1934.

Engliš, Karel: Technik, národohospodář a člověk, in: Vladimír List. K šedesátinám učitele, technika, národohospodáře a svého budovatele (1877-1937), Praha 1935, s. 8.

Englišova padesátka, Praha 1930.

Feirabend, Ladislav Karel: Politické vzpomínky III, Brno 1996.

Firt, Julius: Knihy a osudy, Brno 1991.

Fierlinger, Zdeněk: Ve službách ČSR, díl 1, Praha 1947.

Hejda, Jiří: Žil jsem zbytečně. Román mého života, Praha 1991.

Chytil, Václav, Paměti (v majetku rodiny).

Chytil, Václav: Poslední rozloučení s Englišem. In: Profesor Václav Chytil a uranové doly, Praha 2003, s. 201 – 203.

Kessler, Zdeněk: Vzpomínka. In: Univerzitní noviny 3, 1996, č. 5, s. 2.

Korespondence T. G. Masaryk – Karel Kramář, Jan Bílek, Helena Kokešová, Vlasta Quagliatová, Lucie Swierczeková (eds.), Praha 2005.

Korespondence T. G. Masaryk – Antonín Švehla, Eva Broklová, Vlasta Quagliatová (eds.) Praha 2012.

- Krčmář**, Jan: Paměti, díl II. a III. (Jana Čechurová – Jan Kuklík eds.), Praha 2008.
- List**, Vladimír: Paměti, Ostrava – Poruba 1992.
- Malypetr**, Jan: Paměti a projevy, Renata Krupová (ed.), Praha 2011.
- Mastný**, Vojtěch: Vzpomínky diplomata. Ze vzpomínek a dokumentů československého vyslance. (Eduard Kubů, Petr Luňák, Otto Novák (eds.)), Praha 1997.
- Peroutka**, František: Englišova šedesátka, rkp. (v majetku Barbory Horákové a Františka Plhoně)
- Proslov guvernéra Národní banky československé profesora dra Karla Engliše na valné hromadě národní banky československé konané dne 27. února 1937, Praha 1937.
- Rašín**, Alois: Můj finanční plán, Praha 1920.
- Rašínův památník, Praha 1927.
- Vencovský**, František: „Co by se, pane kolego, stalo ...“ Vzpomínky na ekonom a, státníka a vysokoškolského učitele Karla Engliše. In: Hospodářské noviny, 11. – 13. 8. 2000, č. 155, s. 5 (přílohy).
- Vencovský**, František (ed.): Dokumenty prof. Karla Engliše o ukončení jeho činnosti jako rektora Univerzity Karlovy v únoru 1948. In: Acta oeconomica pragensia, Vědecký sborník Vysoké školy ekonomické v Praze, Praha 1998, č. 5, s. 237 – 247.
- Weyr**, František: Paměti 1. Za Rakouska (1879 – 1918), Brno 1999.
- Weyr**, František: Paměti 2. Za republiky (1918 – 1938), Brno 2001.
- Weyr**, František: Paměti 3. Za okupace a po ní (1939 – 1951), Brno 2004.
- Weyr**, František, **Kalfus**, Josef (ed.): Sborník Englišova šedesátka, Zlín 1940.
- Zasedání Národního shromáždění československého roku 1919.* [online]. [cit. 17. 6. 2014]. Dostupný na WWW: http://www.psp.cz/eknih/1918ns/ps/tisky/t0020_00.htm
- Zenkl**, Petr: Mozaika vzpomínek, Miloš Trapl, Miloš Kouřil (ed.), Olomouc 1998.
- Z protokolů schůzí 3. československé vlády, Irena Malá (ed.), Praha 1982.
- Z protokolů schůzí 8. československé vlády (2. Černého), Raisa Machatková (ed.), Praha 1994.
- Z protokolů schůzí 9. československé vlády, Věra Helešicová (ed.), Praha 1995.

Literatura

- Attl**, Karel: K některým otázkám rodiny z právního hlediska (stav v českých zemích na konci Rakouska-Uherska), in: Kontakt, 2010, č. 2, s. 4. [online]. [cit. 26.1.2014]. Dostupný na WWW:
<http://casopiszsfsj.zsf.jcu.cz/kontakt/administrace/clankyfile/20120420162944841840.pdf>

- Bayer, Ivo:** Problém elit a jejich výzkumu, in: České elity po patnácti letech transformace, Praha 2006, s. 9 – 37.
- Bartoš, František Michálek:** Petr Payne - diplomat husitské revoluce, Praha 1956.
- Bezecný, Zdeněk, Lenderová, Milena:** Několik poznámek k proměnám elit v Čechách. In: Milena Lenderová, Zdeněk Bezecný, Jiří Kubeš, Proměny elit v moderní době, Sborník k narozeninám docenta Roberta Saka, České Budějovice, s. 69 – 92.
- Bourdieu, Pierre:** Teorie jednání, Praha 1998.
- Bourdieu, Pierre:** The Forms of Capital, New York 1986.
- Caccamo, Francesco:** Jiří Pelikán a jeho cesta socialismem 20. století, Bruno 2008.
- Čechura, Jaroslav:** Hrabyňské tuskulum Karla Engliše, in: Věda v Československu v letech 1953 – 1963. Sborník z konference (Praha, 23. – 24. listopadu 1999), Praha 2000, s. 457 – 468.
- Čechura, Jaroslav:** Rektorský rok Karla Engliše, in: Věda v Československu v letech 1945 – 1953. Sborník z konference (Praha, 18. – 19. listopadu 1998), Praha 1999, s. 255 – 273.
- Čechurová, Jana:** Česká politická pravice. Mezi převratem a krizí, Praha 1999.
- Čechurová, Jana:** Národní demokracie: mezi Kramářem a Masarykem, in: Masarykův sborník, Praha 2009, s. 55 – 90.
- Čechurová, Jana:** Sociální programy politické reprezentace českých buržoazních kruhů po vzniku Československa, in: Drahomír Jančík (ed.), Pocta profesoru Zdeňku Jindrovi. K sedmdesátým narozeninám, Praha 2003, s. 117 – 123.
- Čelakovský, Jaromír:** Zákony a nařízení ve věcech obecného školství v ten čas platné v království českém, Praha 1878.
- Daněčková, Michala:** Ubytování vysokoškolských studentů v Praze v letech 1918 – 1939, Diplomová práce FF UK, Praha 2011.
- Diestler, Radek:** Příběh zapomenutého průmyslníka. Život a doba Karla Loevensteina, generálního ředitele Škodových závodů, Praha 2010.
- Doležalová, Antonie:** K počátkům poslanecké práce Karla Engliše, in: Ekonomická revue IV., 2001, č. 2, s. 91 – 95.
- Doležalová, Antonie:** Rašín, Engliš a ti druzí. Konfrontace hospodářské politiky a praxe 1. československé republiky ve fiskální a měnové oblasti. Léta 1918 – 1928, Praha 2002.
- Doležalová, Antonie:** Rašín, Engliš a ti druzí. Československé státní rozpočty v letech 1918 – 1938, Praha, 2007.

- Doležalová**, Antonie: Velká hospodářská krize pohledem Obzoru národohospodářského [online]. [cit. 7.9.2014]. Dostupný na WWW:
http://kie.vse.cz/wp-content/uploads/2009/11/WP_7_2010.pdf
- Dostál**, Vladimír: Antonín Švehla. Profil českého státníka, Praha 1990.
- Dvořák**, Tomáš: Národní strana práce (1925 – 1930). In: Malíř, Jiří – Marek, Pavel a kol: Politické strany. Vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu (1861 – 2004), díl I., Brno 2005, s. 617 – 628.
- Dufek**, Pavel: Vladimír List jako propagátor elektrifikace, in: Hynek Stříteský, Jan Mikeš, Marcela Efmertová (eds.), Žil jsme pro elektrotechniku, Praha 2012, s. 92 - 102.
- Fiala**, Jindřich: Kuneš Sonntag. Životní příběh 20. století. Praha 2013.
- Frič**, Pavol, **Benáček**, Vladimír: Elity tváří tvář vleklé krizi [online]. [cit. 5.1.2014]. Dostupný na WWW: http://ceses.cuni.cz/CESES-153-version1-1_Elity.pdf
- Fuchs**, Kamil: Karel Engliš a brněnská ekonomická škola, in: Národohospodářský obzor IV., 2004, č. 3, s. 5 – 24.
- Fuchs**, Kamil: Pojetí ekonomie v brněnské škole – souvislosti a inspirace, in: Tatiana Machalová (ed.), Filosoficko-ekonomické myšlení brněnské normativní školy: k odkazu Václava Chytila a Vladimíra Vybrala, Brno 2008, s. 19 – 28.
- Geršlová**, Jana: Žák slavného učitele (o Františku Vencovském a jeho vztahu ke K. Englišovi), in: Ekonomická revue IV., 2001, č. 3, s. 84 – 88.
- Geršlová**, Jana, **Sekanina**, Milan: Lexikon našich hospodářských dějin. 19. a 20. století v politických a společenských souvislostech, Praha 2003.
- Havránek**, Jan: Dějiny Univerzity Karlovy 1802 – 1918, díl 3, Praha 1997.
- Havránek**, Jan, **Pousta**, Zdeněk (edd.): Dějiny univerzity Karlovy, díl 4, Praha 1998.
- Heywood**, Andrew: Politologie, Praha 2004.
- Hlaváč**, M. Miroslav: Tvůrci českého zázraku, Praha 2000.
- Hoch**, Karel: Alois Rašín. Jeho život, dílo a doba, Praha 1934.
- Holman**, Robert: Alois Rašín – konzervativní ekonom, in: Ilona Bažantová (ed.), Alois Rašín, český politik, právník a národohospodář, sborník textů č. 24, Praha 2003, s. 33 – 40.
- Holman**, Robert: Výročí propuknutí Velké hospodářské deprese. In: M. Loužek – L. Tajovský (eds.), Velká deprese, Praha 2004, s. 11 – 16.
- Holubec**, Stanislav: *Výměna elit* (sociologické aspekty tzv. sametové revoluce), on-line text (http://www.sds.cz/docs/prectete/epubl/sho_veok.htm).
- Horská**, Pavla, **Kučera**, Milan, **Maur**, Eduard, **Stloukal**, Milan: Dětství, rodina a stáří v dějinách Evropy, Praha 1990.

- Horský, Jan, Seligová Markéta:** Rodina našich předků. Praha 1997.
- Hroch, Miroslav:** Na prahu národní existence. Touha a skutečnost, Praha 1999.
- Ivanov, Miroslav:** Sága o životě Jana Bati a jeho bratra Tomáše, Vizovice 1998.
- Jakubec, Ivan:** K. Engliš, F. Fellner a národní důchod, in: Ekonomická revue III., 2000, č. 3, s. 52 – 58.
- Jančík, Drahomír, Kalina, Tomáš:** Banky a společnost v meziválečném Československu. Historický obzor, 1994, č. 11, s. 251 – 258.
- Jančík, Drahomír:** Dvakrát v roli strážce státních financí: Karel Engliš a příjmy státního rozpočtu, in: Jana Geršlová, Milan Sekanina (ed.), Karel Engliš 1880 – 1961, Ostrava 2011, s. 118 – 129.
- Jančík, Drahomír:** Englišův zápas o měnovou politiku ve třicátých letech, in: Národohospodářský obzor IV., 2004, č. 3, s. 25 – 34.
- Jančík, Drahomír:** Hospodářské elity a politická moc v meziválečném Československu. In: Jiří Štaif (ed.), Moderní podnikatelské elity. Metody a perspektivy bádání, Praha 2007, s. 54 – 76.
- Jančík, Drahomír:** Podnikatelé na prahu deflace. Masarykova anketa „před houpáním koruny“, in: Milý Bore... Profesoru Ctiboru Nečasovi k jeho sedmdesátým narozeninám věnují přátelé, kolegové a žáci, Brno 2003, s. 147 – 156.
- Jančík, Drahomír:** „Skládáje štěstí své budoucnosti do rukou Vaší Excellence...“ O vztahu žáka Karla Engliše k učiteli Albínu Bráfovi. In: Hana Ambrožová – Tomáš Dvořák - Bronislav Chocholáč – Jan Libor - Pavel Pumpr (eds.): Historik na Moravě. Profesoru Jiřímu Malířovi, předsedovi Matice moravské a vedoucímu Historického ústavu FF MU, věnují jeho kolegové, přátelé a žáci k šedesátinám, Brno 2009, s. 159 – 168.
- Jančík, Drahomír, Kubů, Eduard:** Bankéř a finančník, in: L. Fasora, J. Hanuš, J. Malíř, L. Vykoupil (eds.), Člověk na Moravě v první polovině 20. století, Brno 2006, s. 129 – 145.
- Jančík, Drahomír, Kubů, Eduard:** T. G. Masaryk, hospodářství a hospodářská politika, in: T. G. Masaryk, idea demokracie a současné evropanství. Sborník mezinárodní vědecké konference (Praha, 2. – 4. března 2000), Praha 2001, s. 413 – 450.
- Kdo byl kdo v našich dějinách do roku 1918, Praha 1999.
- Jodl, Miroslav, Pecka, Emanuel:** Teorie elity, Praha 1994.
- Jordán, Petr... et al.:** Hrabyně, AVE Centrum, 2007.
- Jurečka, Václav:** Ekonom Engliš chtěl, aby básník zůstal s národem, Moravskoslezský den, 3. – 4. 10. 1998.

- Jurečka**, Václav: Poznámky k některým osobnostním rysům Karla Engliše, in: Národohospodářský obzor IV., 2004, č. 3, s. 44 – 50.
- Jurečka**, Václav: Učitel slavného žáka (o pedagogické činnosti A. Bráfa, učitele K. Engliše), in: Ekonomická revue IV., 2001, č. 3., s. 75 – 83.
- Kalendovská**, Jiřina, **Pulec**, Jiří: Masarykova univerzita. Založení, stavební vývoj, insignie, Brno 1994.
- Kárník**, Zdeněk: České země v éře První republiky (1918 – 1938). Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918 – 1929), díl I., Praha 2003.
- Kárník**, Zdeněk: České země v éře První republiky (1918 – 1938). Československo a české země v krizi a v ohrožení (1930 – 1935), díl II., Praha 2002.
- Kárník**, Zdeněk: České země v éře První republiky (1918 – 1938). O přežití a o život (1936 – 1938), díl III., Praha 2003.
- Kárník**, Zdeněk: Malé dějiny československé (1867 – 1939), Praha 2008.
- Kárník**, Zdeněk: Socialisté na rozcestí. Habsburk, Masaryk či Šmeral, Praha 1996.
- Kasper**, Tomáš, **Kasperová**, Dana: České učitelstvo a Hasnerovy zákony, e-Pedagogium, 2010, č. 3, s. 26 – 37.
- Katrňák** Tomáš: Sociální a kulturní reprodukce společnosti v teoretické perspektivě [online]. [cit. 15.1.2015]. Dostupný na WWW: <http://fsslvt.fss.muni.cz/~katrnak/articles/reprodukce.pdf>
- Klabouch**, Jiří: Manželství a rodina v minulosti, Praha 1962.
- Klimek**, Antonín: Boj o Hrad 1 (1918 – 1926), Praha 1996.
- Klimek**, Antonín: Boj o Hrad 2. Kdo po Masarykovi? Vnitropolitický vývoj Československa 1926 – 1935 na půdorysu zápasu o prezidentské nástupnictví, Praha 1998.
- Klimek**, Antonín: Strany a stranictví v meziválečném Československu, in: Vratislav Doubek (ed.) Společnost v přerodu. Češi ve 20. století. Sborník referátu z cyklické konference demokracie 2000, Praha 2000, s. 28 – 41.
- Klimek**, Antonín: Velké dějiny zemí Koruny české, sv. XIII, 1918 – 1929, Praha 2000.
- Klimek**, Antonín: Velké dějiny zemí Koruny české, sv. XIV, 1929 – 1938, Praha 2002.
- Kohout**, Pavel: Mechanismus a důsledky „Černého pátku“ 1929. In: M. Loužek – L. Tajovský (eds.), Velká deprese, Praha 2004, s. 17 – 32.
- Kolařík**, Jaroslav: Peníze a politika. Karel Engliš, bojovník o stabilisaci, Praha 1937.
- Kosatík**, Pavel: Bankéř první republiky. Život dr. Jaroslava Preisse, Praha 1996.
- Kosatík**, Pavel, Kolář, Michal: Jan Masaryk, pravdivý příběh, Praha 1998.

Kovařík, Jiří: Franz Hummelberger a Poldina huť. In: Slánský obzor. Ročenka společnosti Patria vlastivědného muzea ve Slaném a Státního okresního archivu v Kladně 11, 2004, s. 63 – 73.

Kovtun, Jiří: Republika v nebezpečném světě. Éra prezidenta Masaryka 1918 – 1935, Praha 2005.

Krejčí, Jaroslav: České elity v dějinné perspektivě, in: Vratislav Doubek (ed.), Společnost v přerodu. Češi ve 20. století. Sborník referátů z cyklické konference demokracie 2000, Praha 2000, s. 231 – 244.

Krugman, Paul: Návrat ekonomické krize, Praha 2009.

Krystová, Iva: Mendelovo gymnázium v Opavě slaví 125 let. In: Opavský a Hlučínský deník. cz z 14. 12. 2008 [online]. [cit. 8.8.2013]. Dostupný na WWW: http://opavsky.denik.cz/zpravy_region/mendelovo-gymnazium-v-opave-slavi--let20081214.html

Kubů, Eduard: Sociální vzestup a vytváření ekonomicko sociálních sítí: rodiny a příbuzenské vztahy prvorepublikových finančních manažerů Bohdana Bečky a Augustina Nováka, in: Eduard Kubů, Jiří Šouša, (eds.), Finanční elity v českých zemích (Československu) v 19. a 20. století, Praha 2008, s. 532 – 571.

Kubů, Eduard, Šouša, Jiří: České (československé) finanční elity v evropském kontextu. Komparace domácích a evropských finančních elit – cesta k poznání jejich původu, zrání, mentality, místa v národní společnosti a na mezinárodní scéně. In: Jiří Štaif (ed.), Moderní podnikatelské elity. Metody a perspektivy bádání, Praha, Dokořán 2007, s. 37 – 53.

Kubů, Eduard, Štaif, Jiří: Česká hospodářská elita 1890 -1918. Pojmy, reprezentace, ambice, in: Milý Bore... Profesoru Ctiboru Nečasovi k jeho sedmdesátým narozeninám věnují přátelé, kolegové a žáci, Brno 2003, s. 107 – 128.

Lacina, Vlastislav: Antonín Basch [online]. [cit. 20.9.2014]. Dostupný na WWW: <http://www.libri.cz/data/pdf/380.pdf>,

Lacina, Vlastislav: Alois Rašín, Praha 1992.

Lacina, Vlastislav: Formování československé ekonomiky, Praha 1990.

Lacina, Vlastislav: (Staro)nové daně v novém státě. Daňová reforma první československé republiky, Dějiny a současnost, 2002, č. 2, s. 22 – 27.

Lacina, Vlastislav: Státní hospodářská politika a její vliv na vývoj ekonomiky, in: Eduard Kubů, Jaroslav Pátek (ed.), Mýtus a realita hospodářské vyspělosti Československa mez i světovými válkami, Praha 2000, s. 17 – 24.

Lacina, Vlastislav: Velká hospodářská krize v Československu (1929 – 1934), Praha 1984.

- Lacina**, Vlastislav: Zlatá léta československého hospodářství 1918 – 1929, Praha 2000.
- Lacina**, Vlastislav: Živnostenská banka v československém hospodářství třicátých let, in: Z dějin českého bankovníctví v 19. a 20. století, Praha 2000, s. 95 – 106.
- Lenderová**, Milena: K hříchu i k modlitbě. Žena v minulém století, Praha 1999.
- Lenderová**, Milena: O proměnách elit v českých zemích. In: Vesmír 81, 2002, č. 3, s. 165 – 168.
- Lenderová**, Milena, **Jiránek**, Tomáš, **Macková**, Marie: Z dějin české každodennosti. Život v 19. století, Praha 2011.
- Lenderová**, Milena, **Macková**, Marie, **Bezecný**, Zdeněk, **Jiránek**, Tomáš: Dějiny každodennosti „dlouhého“ 19. století. Život všední i sváteční, Díl II., Pardubice 2005.
- Lexikon historických míst Čech, Moravy a Slezska, Praha 2001.
- Lustigová**, Martina: Karel Kramář, První československý premiér, Praha 2007.
- Mach**, Petr: Alois Rašín a teorie deflační politiky, in: Ilona Bažantová (ed.), Alois Rašín, český politik, právník a národohospodář, sborník textů č. 24, Praha 2003, s. 41 – 48.
- Machačová**, Jana, **Matějček**, Jiří: Problémy obecné kultury v českých zemích 1781 – 1989, Kutná Hora – Opava 2008
- Machalová**, Tatiana: Život a dílo prof. JUDr. Václava Chytila, Brno 1994.
- Malínský**, Jiří: Osobnosti Sociální demokracie [online]. [cit. 26.5.2013]. Dostupný na WWW: <http://www.cssdbojkovice.wbs.cz/Osobnosti-Socialni-demokracie.html>
- Malíř**, Jiří: Národní strana svobodomyslná v Čechách a Lidová strana (pokroková) na Moravě. In: Malíř, Jiří – Marek, Pavel a kol: Politické strany. Vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu (1861 – 2004), díl I., Brno 2005, s. 139 – 193.
- Malý**, Jiří, **Novotný**, Miloslav: Návrat Karla Hynka Máchy, Praha 1939.
- Marková**, Hana: Rozpočtová reforma a Karel Engliš, in: Jiří Blažek, Ivana Pařízková (eds.), Prof. JUDr. Karel Engliš – státník, vědec pedagog, Brno 2011, s. 89 – 96.
- Maťa**, Petr: Svět české aristokracie (1500 – 1700), Praha 2004.
- Mervart**, Josef: Karel Engliš, národohospodář demokratického Československa (k 110. výročí narození), Praha 1990.
- Miller**, Daniel E: Antonín Švehla – mistr politických kompromisů, Praha 2001.
- Motlíček**, Tomáš: Politik, národohospodář a publicista Kuneš Sonntag, [online]. [cit. 30.7.2014]. Dostupný na WWW: <http://www.troubelice.cz/prurez-historii>
- Mráz**, J.: Dr. Karel Engliš jako statistik. (K jeho 50. narozeninám.) In: Československý statistický věstník 11, 1930, č. 7 – 8, s. 496 – 498.

- Mrkývka**, Petr: Konstitucionalizace finančního práva v oblasti daní, in: Jiří Blažek, Ivana Pařízková (eds.), Prof. JUDr. Karel Engliš – státník, vědec, pedagog, Brno 2011
- Nejezchleba**, Miroslav: Vzpomínka na Karla Engliše, in: Ekonomická revue III., 2000, č. 3, s. 14 – 15.
- Nekola**, Martin: Petr Zenkl. Politik a člověk, Praha 2014.
- Němečková**, Věra: Karel Engliš jako kritik vládního plánu poválečné měnové a finanční obnovy, in: Filosoficko-ekonomické myšlení brněnské normativní školy: k odkazu Václava Chytila a Vladimíra Vybrala, Brno 2008, s. 80 – 88.
- Novotný**, Jiří, **Šouša**, Jiří: Banka ve znamení zeleného čtyřlístku. Agrární banka 1911 – 1938, Praha 1996.
- Novotný**, Jiří, **Šouša**, Jiří: Dva devalvační zásahy do československé měny ve třicátých letech 20. století, in: Peněžní reformy a zvraty na území České republiky po roce 1918, Opava 2005, s. 15 – 36.
- Novotný**, Jiří, **Šouša**, Jiří: Druhá devalvace Československé koruny v roce 1936, in: Východočeské listy historické, 2005, č. 23 – 24, s. 267 – 280.
- Novotný**, Jiří, **Šouša**, Jiří: Nacionální identita a loajalita ke státu – faktor sanace bank, in: Drahomír Jančík, Eduard Kubů (ed.), Nacionalismus zvaný hospodářský, střety a zápasy o nacionální emancipaci/ převahu v českých zemích (1859 – 1945), Praha 2011, s. 413 – 425.
- Novotný**, Jiří, **Šouša**, Jiří: Živnostenská banka a Agrární banka – dvě strategie utváření bankovních elit a vlivových sítí, in: Eduard Kubů, Jiří Šouša (eds.), Finanční elity v českých zemích (Československu) v 19. a 20. století, Praha 2008, s. 470 – 506.
- Pátek**, Jaroslav: Anglo – československá a Pražská úvěrní banka, in: Z dějin českého bankovníctví v 19. a 20. století, Praha 2000, s. 109 – 123.
- Pátek**, Jaroslav: Podnikatelé a manažeři. In: Eduard Kubů, Jaroslav Pátek (eds), Mýtus a realita hospodářské vyspělosti Československa mezi světovými válkami, Praha 2000, s. 261 – 280.
- Pecka**, Emanuel: Sociologie politiky, Praha 2010.
- Pernes**, Jiří: Kapitoly z dějin VUT v Brně 1899 – 2009, Brno 2009.
- Pernes**, Jiří: Profesor v politice. Příklad Jaroslava Stránského, in: L. Fasora, J. Hanuš, J. Malíř, L. Vykoupil (eds.), Člověk na Moravě v první polovině 20. století, Brno, 2006, s. 194 – 210.
- Peroutka**, Ferdinand: Budování státu, díl 1/2 (1918 – 1919), Praha 2003.
- Peroutka**, Ferdinand: Budování státu, díl 3/4 (1920 – 1922), Praha 2003.

- Pešek, Jiří:** Pražští univerzitní studenti v letech 1848 - 1939, in Jana Ratajová, Pražský student. Univerzitní studenti v dějinách Prahy, Praha 2008.
- Pileček, Jan:** Koncept sociálního kapitálu: pokus o přehled teoretických a metodických východisek a aplikačních přístupů jeho studia [online]. [cit. 15.1.2015]. Dostupný na WWW: <http://www.periphery.cz/download/geografie10-pilecek.pdf>
- Pokorný, Jiří:** Hlávkovy studentské koleje, in Jana Ratajová, Pražský student. Univerzitní studenti v dějinách Prahy, Praha 2008, s. 81 – 92
- Politická elita meziválečného Československa 1918 – 1938. Kdo byl Kdo, František Kolář a kol. (ed.), Praha 1998.
- Pousta, Zdeněk:** Univerzita Karlova v letech 1947 – 1953. In: Dějiny university Karlovy IV, Praha 1998, s. 263 – 284.
- Průcha, Václav a kol.:** Hospodářské a sociální dějiny Československa 1918 – 1992, I. Období 1918- 1945. Brno 2004.
- Pulec, Jiří, Kalendovská, Jiřina:** Masarykova univerzita. Založení, stavební vývoj, insignie, Brno 1994.
- Pullman Michal:** Habitus a třídy. Výzva kulturní sociologie Pierra Bourdieu pro německé sociální dějiny [online]. [cit. 15.1.2015]. Dostupný na WWW: http://www.cefres.cz/IMG/pdf/pullmann_2003_bourdieu_nemecke_socialni_vedy.pdf
- Pulpán, Karel:** Měnový vývoj v ČSR 1929 – 1936, Praha 1997.
- Pulpánová, Stanislava, Pulpán, Karel:** K 50. výročí měnové reformy v roce 1945, in: Finance a úvěr, 1995, č. 11, s. 645 – 646.
- Rákosník, Jakub:** Karel Kramář, národní demokracie a otázky sociální politiky v meziválečném Československu, in: Jan Bílek, Luboš Velek (ed.), Karel Kramář (1860 – 1937). Život a dílo, Praha 2009, s. 550 – 562.
- Rákosník, Jakub:** Odvrácená tvář meziválečné prosperity. Nezaměstnanost Československu v letech 1918 – 1938, Praha 2008.
- Rákosník, Jakub, Noha, Jiří:** Kapitalismus na kolenou, Dopad Velké hospodářské krize na evropskou společnost v letech 1929 – 1934, Praha 2012.
- Rákosník, Jakub, Tomeš, Igor a kol.:** Sociální stát v Československu. Právně - institucionální vývoj v letech 1918 – 1992, Praha 2012.
- Reichel, Jiří:** Kapitoly systematické sociologie, Praha 2008.
- Rýdl, Karel:** Cesta k Hasnerovu zákonu a reakce na něj v českých zemích, e-Pedagogium, 2010, č. 3, s. 105 – 113.

- Rokoský**, Jaroslav: Tomáš G. Masaryk a Antonín Švehla: přátelství a spory gentlemanů, in: Masarykův sborník, Praha 2009, s. 83.
- Řezník**, Miloš: Formování moderního národa (Evropské „dlouhé“ 19. století), Praha 2003.
- Řezníčková**, Kateřina: Študáci a kantoři za starého Rakouska, Praha 2007.
- Sedláček**, Tomáš: Ekonomie dobra a zla. Po stopách lidského tázaní od Gilgameše po finanční krizi. Praha 2009.
- Sekanina**, Milan: Englišovo dvojí východisko z hospodářské krize třicátých let, in: Ekonomická revue III., 2000, č. 3, s. 47 – 51.
- Sekanina**, Milan: Kdy nám bylo nejhůře? Hospodářská krize 30. let 20. století v Československu a některá její východiska. Praha 2004.
- Sekanina**, Milan: Národní demokracie a Karel Engliš, in: Ekonomická revue IV, 2001, č. 2., s. 96 – 100.
- Schmid**, Eduard: Karel Engliš – první rektor MU. In: Univerzitní noviny 3, 1996, č. 5, s. 9.
- Sinclairová**, Soňa, **Baťa J. Tomáš**: Švec pro celý svět, Praha 1991.
- Singer**, Miroslav: Předmluva ke knize Karel Engliš 1880 -1961, in: Milan Sekanina, Jana Geršlová, Karel Engliš 1880 -1961, Ostrava 2011, s. 12 – 14.
- Sládek**, Zdeněk: Československá národní demokracie. In: Malíř, Jiří – Marek, Pavel a kol: Politické strany. Vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu (1861 – 2004), díl I., Brno 2005, s. 593 – 616.
- Slavík**, Herbert, **Wittlich**, Filip: Strakova akademie - Kramářova vila - Lichtenštejnský palác - Hrzánský palác - Straka Academy - Kramář Villa - Liechtenstein Palace - Hrzán Palace, Praha 2008.
- Svátek**, František: Politické a sociální elity, Praha 2003.
- Svátek**, František: Politické elity v historiografii a politologii: náčrt problematiky ideologie – slova – pojmu elity, in: Ivana Koutská, František Svátek (eds.), Politické elity v Československu 1918 – 1948, Praha 1994, s. 33 – 64.
- Svratecko – křesťanský trojúhelník, turistický průvodce mikroregionem s mapovou přílohou, Taurus 2000.
- Šetřilová**, Jana: Alois Rašín. Dramatický život českého politika, Praha 1997.
- Šmahel**, František: Curriculum vitae Magistri Petri Payne, in: Miroslav Polívka -František Šmahel (eds), Memoriam Josefa Macka (1922-1991), Praha 1996 (vyšlo 1997), s. 141-160.
- Štaif**, Jiří: František Palacký. Život, dílo, mýtus, Praha 2009.

- Štaif, Jiří:** Historie a alternativní konstrukce elit. Několik úvah na dané téma. In: Historik na Moravě. Profesoru Jiřímu Malířovi, předsedovi Matice moravské a vedoucímu Historického ústavu FF MU, věnují jeho kolegové, přátelé a žáci k šedesátinám, Brno 2009, s. 65 – 76.
- Štaif, Jiří:** Karel Havlíček Borovský (1821 – 1856) a česká národní elita v 19. století. In: „Karel Havlíček Borovský – liberální politik a ekonom“, č. 14, Praha 2002, s. 23 – 32.
- Štaif, Jiří:** Moderní podnikatelské elity. (koncepty, procesy, interakce a reprezentace). In: Jiří Štaif (ed.), Moderní podnikatelské elity. Metody a perspektivy bádání, Praha 2007, s. 22 – 36.
- Štaif, Jiří:** Obezřetná elita. Česká společnost mezi tradicí a revolucí 1830 – 1851, Praha 2005.
- Štaif, Jiří:** Revoluce 1848-1849 a počátky občanské společnosti v českých zemích. In: M. Skřivánek (ed.), Národní obrození a rok 1848 v evropském kontextu, Litomyšl 1998, s. 71 – 83.
- Štaif, Jiří:** Úvod. In: Jiří Štaif (ed.), Moderní podnikatelské elity. Metody a perspektivy bádání, Praha, Dokořán 2007, s. 9 – 20.
- Štemberk, Jan:** Vladimír List a příprava československého elektrizačního zákona, in: Hynek Stříteský, Jan Mikeš, Marcela Efmertová (eds.), Žil jsme pro elektrotechniku, Praha 2012, s. 103 – 114.
- Tomeš, Josef a kol.:** Český biografický slovník XX. století, Praha a Litomyšl 1999.
- Tóth, Rastislav:** Elity v spoločnosti. Pojednanie o jednotlivcoch, masách a pokroku, Kolín 2007.
- Trávníček, Dušan:** Příspěvek k historicko-geografickému vývoji moravských enkláv ve Slezsku, in: Acta Universitatis Palackianae Olomucensis 7, 1966, č. 20, s. 341 – 355.
- Uhlíř, Dušan:** Anály ze Spálené ulice, Praha 1979.
- Urbanec, Jiří:** Petr Bezruč – Vladimír Vašek 1904 – 1928. Základní životopisná data, Ostrava 1989.
- Vališová, Alena, Kasíková, Hana kolektiv:** Pedagogika pro učitele - Školský systém v českých zemích, Praha 2007.
- Veber, Václav:** Osudové únorové dny 1948, Praha 2008.
- Večeřa, Miloš:** František Weyr, Brno 2001.
- Vencovský, František:** Alois Rašín, Praha 1992.
- Vencovský, František:** Dějiny českého ekonomického myšlení do roku 1948, Brno 1997.
- Vencovský, František, Pulpán, Karel a kol.:** Dějiny měnových teorií na českém území, Praha 2005.
- Vencovský, František:** Englišova praktická finanční a měnová politika, in: Národohospodářský obzor IV., 2004, č. 3, s. 51 – 58.

Vencovský, František: Karel Engliš, Brno 1993.

Vencovský, František: Karel Engliš, in: Ekonomická revue III., 2000, č. 1, s. 5 – 16.

Vencovský, František: Ministrem financí v šesti vládách. In: Lidové noviny, 18. 8. 1995, s. 8.

Vencovský, František: Vzestupy a propady československé koruny. Historie československých měnových poměrů 1918 – 1992, Praha 2003.

Vojáček, Ladislav: Jan Loevenstein, in: Petra Skřejpková (ed.), Antologie československé právní vědy v letech 1918-1939. Praha 2009. S. 449 – 457.

Vondruška, Vlastimil: Život ve staletích. 15. století, Brno 2012.

Internetové stránky

www.hrabyne.cz